

ETT SPÄNNANDE LEADER-PROJEKT PÅ BJÄREHALVÖN

Kulturcenter för historiska matkulturgrödor
Bjäre Härads Hembygdsförening

3 oktober 2024

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling. Europa
investerar i landsbygdsområden

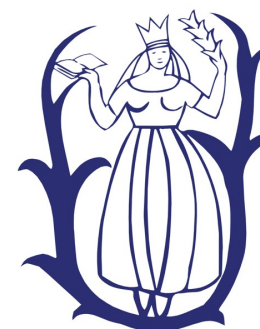
*Bjäre Härads
Hembygdsförening*

MÅLGRUPPER

att skapa något hållbart som inspirerar
en stor målgrupp inspirerade oss i
Bjäre Härads Hembygsförening

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling. Europa investerar i landsbygdsområden

Bjäre Härads Hembygsförening

PARTNERS I PROJEKTET I KULTURARVSGRÖDOR

Båstads kommun

Båstad Turism och Näringsliv

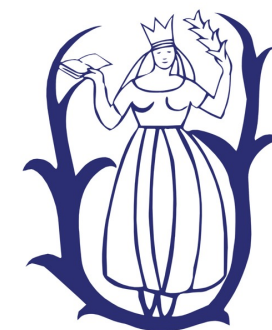
Båstad Bjäre Gourmet

Apelryds kamratförening

Bjäre Kvarn

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling. Europa
investerar i landsbygdsområden

Bjäre Härad's
Hembygdsförening

Hembygdsparken i projektet

- 20 000 m² mark
- Mål: att föröka frön och sprida kunskaper om kulturarvsgrödor, samt att förädla.
- Treårigt projekt: start: 2022, slut: 2024.
- Antal sorter per år: från 10 till 40.
- Frön från Nordgen (genbanken).

Samarbeten med utbildningar

- Malmö universitet – Byggingenjörprogrammet
- Lunds universitet – Campus Helsingborg
- Akademi Båstad – Trädgårdarbetarutbildningen, kvalificerade trädgårdsmästare och koordinator inom besöksnäringen.
- LIA - Akademi Båstad Kvalificerade trädgårdsmästare / Trädgårdarbetarutbildningen / Koordinator inom besöksnäringen.
- Folkuniversitetet – Driftsledare och Gröna näringar
- Båstad Montessori Grevie – Årkurs 4-6
- Bjäreskola – Grundskola/årskurs 2 och Fritidsverksamhet
- Förslövsskola – Förskoleklass och årskurs 7 och 8
- Strandängsskolan, årskurs 1
- Apelrydsskolan- Mat- och dryckesprogrammet
- Folkbildning – Privatpersoner, Fontänhuset
- Sommarjobbare från grundskolan, praktikanter Akademi Båstad.

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling. Europa investerar i landsbygdsområden

Bjäre Härad's
Hembyggsförening

Vi har haft besök

- Genomslag, på plats och i etern

- Seminarier, föreläsningar, evenemang i parken: Pärans dag, Fårets dag, julmarknad, hantverksmässan, kulturarvsdagen.
- Bjäre nu, flertalet gånger.
- P4 Kristianstad, lokalradio – angående beredskap/livsmedelsförsörjning.
- Länsstyrelsen Skåne / Smart landsbygd.
- Sveriges hembygdsförbunds tidskrift Bygd & Natur.
- Hushållningssällskapet: Lokala smaker: direktsändning kl 16-18, 16 oktober 2024. Kommande kokbok. Trädgårdsgrupp: studiecirkel och kurser, samt lokala föreningar.
- Hemsida: www.kulturarvsgrödor.se
- Bjärebygden 2023, 2025 (kommande)

Utmärkelser

- Skånes hembygdsförbund innovationspris 2020
- Utnämnd till Årets hembygdsförening 2024 i Skåne, med motivering...
- Nominerad till årets hembygdsförening i Sverige 2024
- Stiftelsen Sveriges nationaldag

VISION

En unik kulinarisk mötesplats och centrum för lärande för att förvalta, förädla och utveckla det rika kulturarvet.

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling. Europa investerar i landsbygdsområden

Bjäre Härad's
Hembygdsförening

Bönor och barn i ”bygget”

av Julia Öhman 3 oktober, 2024

Samarbeten med skolor
Odling kunskaper, grödor, idéer
Baljväxter i kosten
Uppgifter i odlingen
Utmaningar
Vad har vi lärt oss?
Personliga reflektioner
Bilder

Hur gör vi nu?

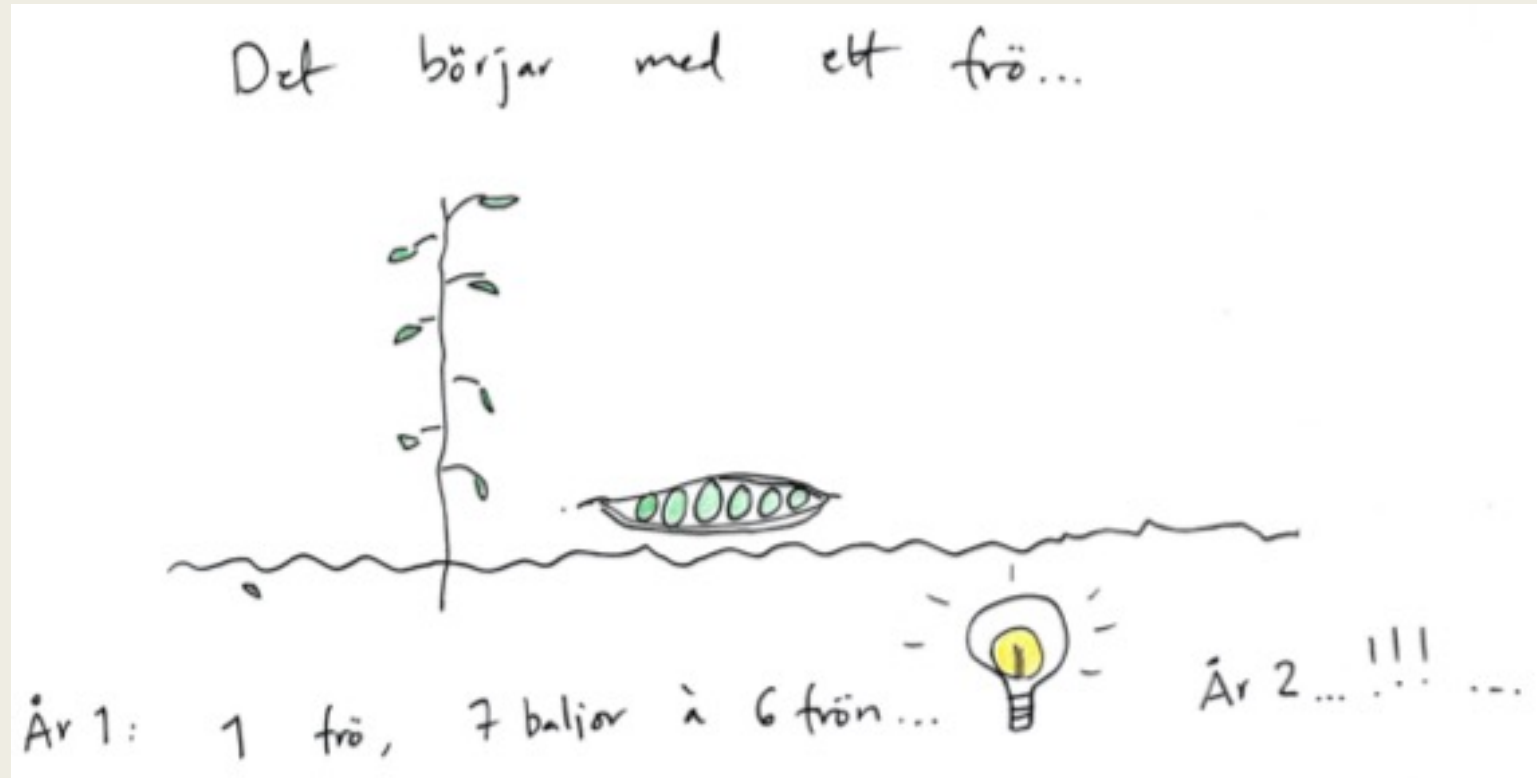
Samarbete med skolor - Barn och bönor i ”bygget”

- ”Bygget”, en metafor. Bygga samarbeten kring odlingen. Bygga matkulturhus.
- Kommunens skolchef positiv till projektet.
- Vi erbjuder något för alla barn och elever: från finmotorik, till gräva och banka.
- 40 bäddar. Samtliga sådda av elever, från F-klass till vuxenutbildning.
- Akademi Båstad – en praktikplats i parken har växt fram.
- Ömsesidighet.

Odla kunskap... och glädje.
Det ska vara roligt också.

Odla idéer, och så ett frö

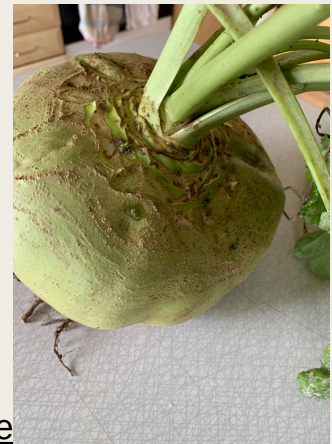

- Om odling: från jord till bord.
- Det finns något för alla elever: lek, lärande, gamla föremål.
- Berör flera ämnen: naturkunskap, matematik, historia, hemkunskap/tillagning/hälsa

Nya kostråd från Livsmedelsverket

- Större mängd baljväxter som proteinkälla, gärna äta **varje** dag.
- Grova grönsaker - bra i beredskap.
- De nya kostråden beaktar svensk försörjningsförmåga, livsmedelsproduktion och beredskap, näring och klimatpåverkan
- Första nya rekommendationerna på flera år.

Läs mer här: <https://www.livsmedelsverket.se/om-oss/kurser-och-seminarier/259-hearing-om-forslag-till-uppdatera-kostrad>

Kulturarvssorter ärtor och bönor

- 1 Martha - Halmstad
- 2 Lokförare Bergfälts
- 3 Jämtländsk gråärt
- 4 Boaryd
- 5 Väse
- 6 Emma B - Halland
- 7 Stäme - Laholm
- 8 Bjurholms småärt
- 9 Mors stora - Broby
- 10 Örshult
- 11 Norrlands express
- 12 Björks
- 13 Marieholm - Landskrona
- 14 Jons släpärt
- 15 Finnmarksärt

- 16 Signe
- 17 Christas gröna - Lövestad Skåne
- 18 Mor Augusta
- 19 Persson - Österlen
- 20 Mor Kristin
- 21 Båstad
- 22 Ståstorp - Trelleborg
- 23 Bondböna-Osnaköp Södergård
- 24 Puggor från Ballingslöv-Glimårkra
- 25 Ingas vita - Arild, Högnäs

- 26 Morbrors gröna
- 27 SärDAL - Halland
- 28 Biskopens ärt
- 29 Klenshyttan
- 30 Kurt Jönsson- Landskrona

+ 10 sorters kålrot, rova, morot, vitkål, rödbeta, tomat, gurka m.m.

Odlingsschema, ett pussel

	Särdal	Mälla, Ångelholm, Ann-Marie	Vitkål, JÖ + Martina	Östgöta II - Ann Marie	Gul svensk kålrot - Ann Marie	Marieholm	
nät							
	Morbrors gröna	Ståstorp	Ingas vita	Mor Kristin	Morot - Jeune de Duobe	Puggor från Ballingslöv Glimåkra	
Nät nät							
	Mor Augusta	Christas gröna	Signe	Persson	Bjursås kålrot planterad 5 juli	Örshult	
nät		nät		nät- OBS!!!		nät	
	Norrlands express	Björks	Biskopens ärt OCH Klenshyttan	Jons släpärt	Finnmarks ärt	Emma B	
nät		nät		nät		nät	
	Boary	Kurt Jönssons bondeböna	Ogräsbädd Inga grödor!	Bjurholms småärt	Mors stora	Jämtländsk gräärt	
8 meter							
stenig		Så gräs				vattenkrar	

ca 18 bädd 4 lasagnebäddar				Arbetsbod	Norr		Kompost	
Trädgård	Trädgård	Potatis	Potatis	Potatis	Potatis	Potatis	Jordärtsko	
Trädgårdsgrupp	Trädgårdsgrupp	Lars Mälla	Lokförare	Östgöta	Förslöv F-klass Martha 15-maj	Tomat	Rödbeta Barres halvång	Gurka Arboga
		Aka. B	Förslöv åk 7	Östgöta	Förslöv F	Aka. B	Aka. B	Pumpa
			Stöd	Stöd	Stöd	Stöd	Gurka Arboga	Pumpa
		Förslöv åk 7	Förslöv åk 7	Fontän	Förslöv F	Förslöv F	Aka. B	Aka. B
Trädgårdsgrupp	Trädgårdsgrupp	Väse gräärt	Stäme gräärt	Båstad böna	Förslöv F-klass	Förslöv F-klass	Gul Svensk kålrot	Gurka Opphem
					Emma B 15-maj	Stäme, Båstad 8 maj + säds + 15 maj	Gödslad	Ogräs-rabatt
Trädgård	Trädgård	Trädgård	Trädgård	Trädgård	Trädgård	Trädgård	Trädgård	Trädgård
OBS! 19 längor i parken. Ca 29 meter X 65 cm							Kålrot planterad 4 /6 av Bjäre skola åk 2	

Uppgifter, ett axplock!

Q4/Q1: Julmarknad. Möte med skolchef, rektorer, lärare, Fontänhuset, LIA-studenter. Levera frön till skolklasser, bland annat Förslöv F-klass. Styrgrupp matkulturhuset. Möte med Ingrid.

Testa grobarhet grödor. Trädgårdsgruppen möte. Föreläsning Agneta Börjeson. Möte med Lennart och Ann-Marie Johansson om arrendet. Skissa på odlingsbäddar och såschema. Planera och genomföra seminarium i mars. Föreläsningar om matkultur, på plats och andra delar i Skåne. Ringa Anna, om komposten. Möte. Förbered en presentation. Möte med skolchef. Akademi Båstad kommer. Redskap.

Q2: Försådd. Inför markberedning. Planering med Lennart och Martina, Akademi Båstad. Sådd. Trädgårdsmöten. Skolor på besök. Fontänhuset tisdagar. Skötsel, rensning. Översvämning. Event, Pärans dag. Så. Möte med Thomas Bardenstam. Plocka stenar, arrendet. Fixa verktyg. Nya skyltar! Sms till Osama. Bevattning? Besökare. Lyfta fiberdukar. Luckra jorden. Dokumentera. Svara på mejl. Event. Möte med Ingrid. Bevattning? Pärar i pallkragarna.

Q3: Möte med Länsstyrelsen, Båstad kommun, samtal med lantbrukare, odlare. Event i parken. Flera besök, Hushållningssällskapet. Skötsel av grödor. Praktikant. Planera. Sommarjobbare. Kamp mot gräset på arrendet. Event, hantverksmessa. Plocka stenar. Besök. Skörda. Koka kaffe. Möte. Gödsla. Grödor till Kafé Sockerärtan. Gallra. Möte. Skicka bilder till Ann. Lämna utsäde skola. Besök förskola. Kolla fukthalten på vinden. Event. Skriv en text. Linbädden. Vattna. Filma.

Q4: Skörda. Besök av skolor. Möte Leader. Torka. Tröska, rensa. Väga. Dokumentera. Genomgång Leader. Möte om beredskap. Trädgårdsgrupp. Prata med odlare. Skolor. Spridningsseminarium. Utvärdera. Avslut. Hur fortsätter vi?

Huvudbry

- Hålla isär 30-40 sorter.
- Svårighetsgraden ökar med fler sorter.
- Att få god jord, och anlägga nya bäddar, tar tid.
- Logistik, två platser, bevattning, gödsling, redskap.
- Att förhålla sig till bestämda datum för sådd, skörd m.m.
- Event i hembygdsparken: bra med besökare men färre händer och fötter i odlingen före/under/efter.
- Väderleken och ytterligheter: torka och fukt.

Vad har vi lärt oss?

- Samarbeten – olika kompetenser.
- Komposten och jorden är grunden.
- Blommor och gröngödsling, bjuda in pollinerare
- Praktikanter under sommaren.
- Extrasådder är bra.
- Inhägnad bra, men nödvändig?
- Gräsmatta/gräsklipp
- Jämföra avkastning. Vilka sorter fungerar bra hos oss?
- Allt går inte som man tänkt sig!

Vi vill fortsätta att växa

- Samarbeten
- Besökare
- Matkulturhus

Personliga reflektioner om "bygget"

- Att växa organiskt: vägen och målet.
- Använt tiden till att "lära oss" om jorden, kulturarvsgrödorna och att bygga samarbeten.
- Inte bara odling, många olika "hattar", uppgifter och möten!
- Fint samarbete.
- Tack.

Samarbete med kommunen kring beredskap och odling

Intresset för odling som krisberedskap ökar

Intresset för att odla ätbart ökar i Sverige, enligt en studie som Fritidsodlingens riksorganisation gjort.

Foto: Linus Svedahl Dierf

Framtid och möjligheter

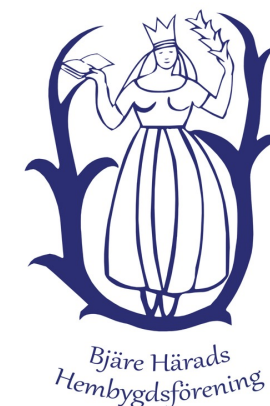
- Vi har en plats, odlingen är i gång. Kunskaper, kompetens och samarbeten finns.
- Platsen erbjuder många möjligheter: anordna kurser i odling och beredskap, förädling, föröka fröer, matsvinn m.m.
- Livsmedelsförsörjning i Skåne
- Nya odlingsmarker? Folkodling?
- Fröbanken – samarbete?
- Nästa seminarium – i december 2024.

Projekt matkulturhuset

- Utveckla en kulinarisk mötesplats med lokal förankring i ett matkulturhus för att främja mat- och odlingskultur på Bjärehalvön.
- Presentera, gestalta och kommunicera projektet med berörda målgrupper.
- Utforma en utställning i Hembygdsparken där intressenter möts för dialog och förankring.
- Genomföra åtta workshops med olika målgrupper.
- Presentera projektet digitalt och via sociala medier.
- Samarbetspartners: Folkuniversitetet, Skånes hembygdsförbund, Malmö universitet, Lunds universitet, Båstad Turism och Näringsliv.

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling. Europa investerar i landsbygdsområden

Nya ansökningar

- Allmänna arvsfonden / Utveckla samarbetet med skolorna
- Leader: Förankring av matkulturhuset
- Beredskap: samarbete Båstad kommun, Länsstyrelsen Skåne

Webbinarium

Vill du veta hur du kan öka livsmedelsberedskapen för invånarna i din kommun?

Under två års tid har vi arbetat med beredskapssatsningen Odlas Vardagsmaten, nu delar vi med oss av våra lärdomar. Under webinariet får du tips, inspiration och idéer kring hur du kan arbeta med livsmedelsberedskap i din kommun. Dessutom får du ta del av vår verktygslåda inklusive metodbok.

När: 16 oktober, klockan 11.15-12.00

Var: Digitalt via Teams

Anmälan: etjanst.trosa.se/webbinarium senast 14 oktober (länk till webinariet kommer i separat mail i god tid innan evenemanget)

Program

- Trosa kommun hälsar välkommen
- Det här är beredskapsprojektet Odlas Vardagsmaten
- Så här kan ni göra i er kommun
- Verktygslåda med metodbok
- Frågestund

Dela gärna inbjudan med dina kollegor och andra som är intresserade av att utveckla sitt arbete inom civil livsmedelsberedskap.

Varmt välkommen!

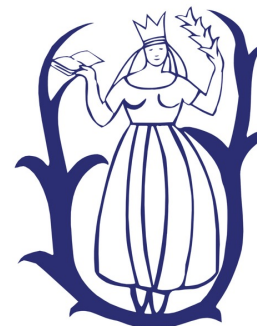
Vid frågor: Eva Westergren, Projektledare Odlas Vardagsmaten,
eva.westergren2@trosa.se eller 070-879 41 02

Anmäl dig senast den 14 oktober, 2024:
<https://etjanst.trosa.se/oversikt/flow/1556>

Tack för att ni lyssnade!

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling. Europa investerar i landsbygdsområden

Bjäre Hära Hembygdssällskap

Kontakt

Ingrid Thuresson
ingrid.em.thuresson@gmail.com

Julia Öhman
ohmanist@gmail.com

www.kulturarvsgrödor.se